JISMONIY TARBIYA MASHG‘ULOTLARI JARAYONIDA UMUMTA’LIM MAKTABI O‘QUVCHILARINING AXLOQIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Qosimova Zohida Davron qizi
Qo‘chqarov Sherzod Ozot o‘g‘li
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.23211615

Annotatsiya. Ushbu tezisda umumta’lim maktabi o‘quvchilarining axloqiy sifatlarini jismoniy tarbiya mashg‘ulotlari orqali rivojlantirishning metodik jihatlari ko‘rib chiqilgan. Mashg‘ulotlarda o‘quvchilarning intizomlilik, mas’uliyatlilik, o‘zaro hurmat, hamkorlik, halollik va iroda kabi axloqiy sifatlarini shakllantirishga yo‘naltirilgan pedagogik usullar yoritilgan. Jismoniy tarbiya va axloqiy tarbiyaning o‘zaro bog‘liqligi pedagogik nuqtayi nazardan asoslangan.

Kalit so‘zlar: axloqiy sifatlar, jismoniy tarbiya, sport, metodika, o‘quvchi, tarbiya, hamkorlik, intizom, mas’uliyat, iroda.

Kirish.

O‘quvchilarni ma’naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalash ta’lim-tarbiya jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Jismoniy tarbiya mashg‘ulotlari esa mazkur jarayonni amaliy faoliyat bilan bog‘lash imkonini beradi. Chunki sport faoliyati o‘quvchidan nafaqat jismoniy faollikni, balki belgilangan qoidalarga rioya qilish, o‘z xatti-harakatini nazorat qilish va boshqa ishtirokchilar bilan hamkorlik qilishni talab etadi.

Asosiy qism.

O‘quvchilarning axloqiy sifatlarini rivojlantirish uchun jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarida tushuntirish, namuna ko‘rsatish, rag‘batlantirish, jamoaviy topshiriqlar, sport o‘yinlari, musobaqalar, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va o‘z-o‘zini baholash kabi metodlardan foydalanish samarali hisoblanadi.

Masalan, jamoaviy sport o‘yinlarida har bir o‘quvchining jamoa oldidagi mas’uliyati oshadi. O‘quvchi o‘z harakatining jamoa natijasiga ta’sir qilishini anglab yetadi. Bu esa mas’uliyat, hamkorlik va o‘zaro hurmatning rivojlanishiga olib keladi.

Sport musobaqalarida esa o‘quvchilarning axloqiy xulqini kuzatish va baholash uchun qulay pedagogik vaziyatlar yuzaga keladi. G‘alaba qozongan o‘quvchining raqibiga hurmat bilan munosabatda bo‘lishi, mag‘lubiyatga uchragan o‘quvchining vaziyatni to‘g‘ri qabul qilishi va jamoa a’zolarining bir-birini qo‘llab-quvvatlashi axloqiy tarbiyaning amaliy ko‘rinishlari sifatida namoyon bo‘ladi.

Shu nuqtayi nazardan, jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarini faqat jismoniy sifatlarni rivojlantirishga qaratmasdan, har bir mashq va sport faoliyatiga ma’lum tarbiyaviy maqsad yuklash maqsadga muvofiq. Bunda o‘qituvchi mashg‘ulot yakunida o‘quvchilar bilan qisqa pedagogik tahlil o‘tkazib, ularning xatti-harakatlari, jamoaviy hamkorligi va axloqiy qarorlarini muhokama qilishi mumkin.

Xulosa.

Jismoniy tarbiya mashg‘ulotlari o‘quvchilarning axloqiy sifatlarini rivojlantirish uchun samarali pedagogik vositalardan biridir. Mashg‘ulotlarda jamoaviy sport o‘yinlari, musobaqalar, rag‘batlantirish va pedagogik tahlildan tizimli foydalanish o‘quvchilarda intizom, mas’uliyat, halollik, o‘zaro hurmat va

© 2026Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

hamkorlik kabi sifatlarning rivojlanishiga imkon beradi. Shu sababli jismoniy tarbiya jarayonini axloqiy tarbiya bilan integratsiyalash 13.00.02 — Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi yo‘nalishida dolzarb ilmiy-metodik masalalardan biri sifatida qaralishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Jismoniy tarbiya va sport to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. Pedagogika nazariyasi va tarbiya metodikasiga oid ilmiy adabiyotlar.
4. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi bo‘yicha o‘quv qo‘llanmalar.
5. O‘quvchilarning ma’naviy-axloqiy tarbiyasiga oid ilmiy-metodik manbalar.

© 2026Scottish International Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.